

גליון תתכה + ערש"ק פרשת אחרי

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

”בימי עזרא” – ומה בנוגע ל”עסקי משפחות”?

כיצד עובדים את השי”ת בחיי הנישואין?

בדין איסור כיסוי דם ברגל

התורה חסה על ממונם של ישראל

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

להתוועד יחדיו במקומות קבועים

ידעתי גם ידעתי גודל אהבת ידידי לכל אלו הקשורים באילנא דחיי, תורת אבות העולם, הן המה ידידינו אנ"ש יחיו, ולמותר לי לבקש את ידידי לקרבם בימין מקרבת.

ובכל זה הנני מוצא לנכון להציע לידידי, אשר יגביל זמנים קבועים אשר יתוועדו יחדיו עם אנשי שלומנו במקומות קבועים, כי הלא ידעתי אשר גדולה שימושה יותר מלימודה, וזה בא רק בקבלה איש מפי איש חסיד מחסיד, כמדליק נר מנר, ויתן האלקים אשר אור החסידות יאיר בקרב אנשי שלומנו יחיו בבתיהם בבניהם בנותיהם ובני בניהם לטוב להם בגשמיות ורוחניות, וכה ה' מנהגם של אנשי שלומנו בכל דור ודור, אשר היו תאבים גם צמאים לשמוע איזה דיבור, סיפור, ומלה טובה מזקני אנשי שלומנו, ולא היו מתחשבים עם ביטול הזמן.

וכמה פעמים זכיתי לשמוע מאת הוד כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר הילל ושיבח מנהג זה, ובאחד הפעמים הגיד לי לאמור, מנהג וסדר זה העמיד חסידים אמיתיים. ובמי אתה מוצא שמנה של חסידות, רק באלו ששמשו את זקני החסידים, אצלם ההנחה אחרת לגמרי.

העולם חושב שחסידות זה השכלה, זו טעות, חסידות זה אלקות, ואלקות זה ממילא הכל, רק הכל כפי שאלקות זה הכל, וסיים: עם פתגם אחד יכול חסיד אמיתי לחיות שנים רבות בטעם של גן-עדן בהיותו בעולם הזה; לא כמו ה"סקארא סדעלקעס" (עסקים מהירים) של היום, שזקוקים בכל יום להשכלות טריות . . לחיות בתפילה, חיות במצוה, בירור המידות – אין לזה כל שייכות. החסידים הזקנים העמידו דורות של חסידים.

(אגרות קודש ח"א ע' תרטו-ז)

פתח דבר

בעזה"י.ת.

לקראת שבת קודש פרשת אהרי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס '**לקראת שבת'** (גליון תתכה), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◊ ◊ ◊

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דודש.....**ב**

"בימי עזרא" – ומה עם "עסקי משפחות"?

מדוע מביא רש"י רק זה שחטאו בעריות בימי עזרא, ולא מה שחטאו בדור ההוא? / מהו החומר המיוחד שמבואר בחיבת "לנתק"? / איך אפשר לומר שהכוונה ב"אני ה' גו'" היא למה שקרה אחרי מאות שנים? / ביאור דברי רש"י על "אני ה' אלקיכם"

^(ע"פ לקטי שוהת ח"ב עמ' 88 ואילך)

פנינים ...עיונים וביאורים קצרים.....**ה**.

"ביתו זו אשתו" – דין ככה"ג או ביוהכ"פ? (ע"פ לק"ש ח"ז עמ' 172 ואילך)

מה בין קבלת מלכותו לקבלת גזרותיו? (עייין לקטי שוהת ח"ב ע' 88 ואילך)

יינה של תודה.....**ו**.

חובת הכהן הגדול להיות נשוי ביום הכיפורים

מדוע דווקא ביום הקדוש ה' מחויב הכהן הגדול להיות נשוי? / מפני מה כינתה התורה את אשתו בשם "ביתו"? / כיצד עובדים את השי"ת בחיי הנישואין? / ומהו סוד הנהגת ר' יוסי שקרא לאשתו "ביתי" ולשורו "שדי"?

^(ע"פ לקטי שוהת ח"ז עמ' 172 ואילך)

פנינים ...דדוש ואגדה.....**י**.

הטעמים למיתת בני אהרן (ע"פ תורת מנחם חל"ט עמ' 396)

מדוע אין הכהן הגדול עובד באותם בגדי לבן פעמיים? (ע"פ לקטי שוהת חכ"ח עמ' 224 ואילך)

חידושי סוגיות.....**יא**.

שיטות הראשונים ברץ איסור כיסוי דם ברגלו

ידקדק בשינויי הרמב"ם מל' הש"ס, ויסיק דיש כאן פלוגתא בין הסמ"ג והרמב"ם אם עיקרו של דין הוא שיכסה במה ששפך או שעיקרו משום איסור בזיון

^(ע"פ לקטי שוהת חל"ז עמ' 48 ואילך)

תורת חיים.....**יד**.

"התורה חסה על ממונם של ישראל"

דרכי החסידות.....**טו**

מעלת ההתוועדות

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

המדרש
לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת
רחמנה חי' פרחמא ע"ה
בת יכלחמ"א ר' חוב
ביסטריצק
ולכות משפחה שדחי

המדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן יעקב ע"ה
יאנ
נלביק כ"ז תשרי ה'תשצ"א
תנצ"ה

דרכי ההסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

"בימי עזרא" – ומה עם "עסקי משפחות"?

מדוע מביא רש"י רק זה שחטאו בעריות בימי עזרא, ולא מה שחטאו ברור ההוא? / מהו החומר המיוחד שמבואר בתיבת "לנתק"? / איך אפשר לומר שהכוונה ב"אני ה' גי'" היא למה שקרה אחרי מאות שנים? / ביאור דברי רש"י על "אני ה' אלקיכם"

בסוף פרשתנו, נאמר כהקדמה לאיסורי העריות: "וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, אני ה' אלקיכם" (יה, א-ב). ומפרש רש"י על אתר וז"ל:

"אני ה' אלקיכם – אני הוא שאמרתי בסיני 'אנכי ה' אלקיך' וקבלתם עליכם מלכותי; מעתה קבלו גזירותי. רבי אומר: גלוי וידוע לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא, לפיכך בא עליהם בגזירה – 'אני ה' אלקיכם': דעו מי גזור עליכם, דיין להפרע ונאמן לשלם שכר". והנה, פירושו של רש"י מקורו בתורת כהנים על הפסוק, אבל שם איתא – "וכן מצינו שניתקו בעריות, שנאמר: 'וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו' (בהעלותך יא, י). וכן מלאכי אמר להם: 'וזאת שנית תעשו כסות דמעה וגו'" (מלאכי ב, יג).

ויש לתמוה: מאי טעמא השמיט רש"י את תחילת דברי התורה כהנים – "וכן מצינו שניתקו בעריות, שנאמר 'וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו'!!

ותגדל התמיהה, שבפירושו על פסוק זה ד"בוכה למשפחותיו" (בפרשת בהעלותך) מפרש רש"י עצמו שקאי על עסקי עריות: "ורבותינו אמרו 'למשפחותיו' – על עסקי משפחות, על עריות הנאסרות להם";

ואם כן, מדוע בפירושו כאן השמיט לגמרי דבר זה – שאירע באותו הדור גופא, אלא פירש שהאזהרה "אני ה' אלקיכם" מכוונת רק כלפי מה שיהי' בימי עזרא (הוא מלאכי – מגילה טו, א), היינו כא"ף שנים לאחר הדיבור!

ב. ועוד צריך ביאור – לאידך גיסא:

מעלת ההתוועדות

מנהג וסדר זה העמיד חסידים אמיתיים. ובמי אתה מוצא שמנה של חסידות, רק באלו ששמשו את זקני החסידים, אצלם ההנחה אחרת לגמרי

תחושת חיות ותענוג בעניני יהדות

על דבר הסדר דאנשי [...] יחיו לסדר 'קידוש' התוועדות בכל ש"ק מטעם להיותם עמוסים עבודה בכל ימי השבוע [...] בבית הכנסת איזה שעות ומדברים בעניני סיפורים המעוררים לעניני שמירת המצות ובדרך ממילא זה מעניק תחושת חיות ותענוג בעניני יהדות ("גיט דאס א גישמאק אין אידישקייט"), הנה ברכות יחולו על ראשי המתועדים ובני ביתם יחיו.

מכתבו זה הזכירני על הנועם הרוחני אשר זכינו בחסדו ית' להתענג בנעימות שיחת קדש הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זי"ע בצום גדלי' תרנ"ט בעת חזרת מאמרי ר"ה בביאור ענין יתרון הדיבור על שכל ומדות.

והואיל לספר אשר באחד מהמאמרים דשנת תרמ"א הואיל הוד כ"ק אביו אדמו"ר הרה"ק [המהר"ש] זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לספר לו בשם הוד כ"ק אביו אדמו"ר הרה"ק צמח צדק בשם הוד כ"ק זקנו רבינו הזקן: בעלי מוחין גדולים ובעלי עבודה עם לבבות מורתחים ["מיט זודיקע הערצער"] מבינים ומרגישים את הפלאות מעלת האיש פשוט באמרו "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" על מעלת ה"משכיל", ו"רחמנא ליבא בעי".

ומ"ש ידידי אשר להיות מדבר ומשפיע הוא היפך טבעו ושמח הוא דכאשר יש מי שילמוד וידבר ברבים מבלעדו הנה כללות הטבע הלזאת היא מהטבעיות הבלתי רצוים וצריכים להרחיקה בתכלית.

"התורה חסה על ממונם של ישראל"

שימוש כספי לפי הצורך

ראינו כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר בענינים הדרושים לא התחשב כלל עם הוצאות הכרוכות בזה, ואם לא ה' בקופה לווה מבלי התחשב עם הסיכונים ובלבד שיבוא הדבר לפועל. משא"כ בדברים שלא ראה הכרח בזה - הנה העיר לפעמים תכופות על בזבז דסכום פעוט אפילו. וכמו שהעיר לאחדים מערי השדה הסמוכות דכאן [בסביבות ניו יורק בארה"ב] שהיו רגילים לשאול שאלותיהם ע"י הטלפון, וציווה למסור להם שתספיק כתיבת מכתב - כי התורה חסה על ממונם של ישראל. והוא הדין בנוגע למכתבים שכותב שרובם ככולם שולחם אקספרס, וכולם ממש בדואר אויר, אף שאין הכרח כלל שיהי' דוקא אקספרס שאין חילוק אלא ביום ויומים, ודו"ח וכיו"ב הנה לא תמיד נצרך אפילו השילוח בדואר אויר.

(מכתב מנ"ח אייר תשנ"ז)

כלך מחיים בלי סדר ובזבז בלי כל הצדקה בשכל הבריא

...וכבר אמרתי לו בהיותו כאן, שראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שהוא לא אחז מהשיטה ש"כסף זו לא הבעי" (דזיענגי ניע פאטשאם) אפילו בהנהגת עשירים בכסף וזהב גשמיים, על אחת כמה וכמה שלא היתה דעתו נוחה מהנהגה כזו של איש צבורי, היינו אדם שמביטים עליו בשבע עיניים, וכשמוציא שקל אחד אומרים שהוציא עשרה, והוא הדין בהנוגע אליו ולהנהגתו הבלתי נכונה לפי דעתי בהנוגע להאמור...

מצאתי לנחוץ להשתמש באותיות כהנ"ל,

אף שלא הורגלתי בהם, כיון שרואה אני שלמרות שרמזתי ואחר כך דברתי כמה פעמים שמוכרח להיות דו"ח בהנוגע להוצאה של כל המתעסקים בצרכי ציבור, ואין כוונתי חשבון כלפי אחר, אלא כלפי עצמו, היינו לדעת שבתוך עמי אנכי יושבת, וכמו שהם מוגבלים ומתחשבים עם היכולת הרי גם אני במדה והגבלה זו, ואף שמוכרחת להתרחבות וההתפשטות, צריכה היא להיות בענינים רוחניים, והנהגתו הוא בפועל היא דוקא להיפך, היינו שמצמצם בהנוגע להפצת המעיינות, היות שהוא "יושב על המזוודות" וחושב אודות אמריקה, ובהנוגע להגשמיות הוא כנ"ל.

ואף שלמותר הוא, בכל זאת הנני כופל עוד הפעם, שאין חס ושלום כוונתי שאנ"ש צריכים לחיות בדוחק גשמי חס ושלום וחס ושלום, והמסתכל אפילו לשעה קלה רואה הוא ששיטתי היא דוקא להיפך, אבל חיים מסודרים שלא בצמצום אין פירושם חיים בלי סדר ובזבז בלי כל הצדקה בשכל הבריא...

(אנחת קודש ח"ג עמ' נא-ב)

לא לבזבז סכומים וכחות בלתי מוגבלים - מעבר ליכולת

...כשמתקבלת הוראה מכאן איזה הצעה [לפעולה מסוימת] או גם הוראה, מובן וגם פשוט שאין הפירוש שאפשר לבזבז על זה סכומים בלתי מוגבלים וכחות בלתי מוגבלים, כי כשלוקחים על עצמם התחייבות יש לסלקם במועדים הקבועים, ואם ההתחייבות בלתי מוגבלת אין זה בא בחשבון.

(אנחת קודש ח"ג עמ' ה)

לקראת שבת

ה

בדרך כלל, כאשר מעתיק רש"י פירושי רבותינו אינו מזכיר את שם בעל המאמר; וטעמו פשוט - שאין שם האומר נוגע להבנת "פשוטו של מקרא".

אמנם בעניננו, מעתיק רש"י מהתורת כהנים דבר בשם אומרו - "רבי אומר", שלא כדרכו.

ועכצ"ל (וכמשנ"ת כמ"פ), שבנידון דידן שמו של רבי (הוא רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא) מוסיף ביאור בהבנת הפירוש, ולכן הדגישו רש"י. וצ"ב.

ג. והביאור בזה:

מזה שהכתוב מתחיל את הפרשה באזהרה "אני ה' אלקיכם", מובן שיש כאן כוונה להדגשה יתירה בחומר הציורי, שמתחילה "בא עליהם בגזירה", מכיון "שסופן לנתק בעריות". ולכן הזהירים קודם לציורי העריות: "דעו מי גוזר עליכם - דיין להפרע ונאמן לשלם שכר".

וכדי לפרש את הטעם לזה שדוקא בעריות באה אזהרה מיוחדת ובהדגשה יתירה (שאינה בכל האיסורים שבתורה), מדייק רש"י בלשונו - "שסופן לנתק בעריות": הלשון הרגיל בשייכות לעבירה הוא "לעבור", "ליכשל" וכיו"ב; וכאן מדייק רש"י "לנתק" - שדוקא בעריות אפשרי (וגלוי לפניו שבסופו יהי' כן) פגם גדול של ניתוק:

"לנתק" פירושו - לתלוש ולהפריד (ראה פרש"י אמור כב, כד). ומובנו כאן - להפריד בין ישראל לאביהם שבשמים. וכמבואר בדברי עזרא באריכות, ה"ניתוק" שנעשה אז כתוצאה מזה שיהודים נשאו נשים נכריות.

וכמבואר בדברי הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ב ה"ז), שכאשר יהודי בועל נכרית, הרי "יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו - שהבן מן הערוה בנו הוא לכל דבר ובכלל ישראל נחשב אף על פי שהוא ממזר; והבן מן הנכרית אינו בנו, שנאמר 'כי יסיר את בןך מאחרי', מסיר אותו מלהיות אחרי ה'".

וכן הוא גם לפי "פשוטו של מקרא", וכמו שפירש רש"י על הפסוק "כי יסיר את בןך מאחרי" (ואתחנן ז, ד): "למדנו שבן בתך הבא מן הנכרי קרוי בןך, אבל בן בןך הבא מן הנכרית אינו קרוי בןך אלא בנה".

ומפני חומר הדבר ובידעו שסופם לעבור ולנתק בימי עזרא, כמסופר בכתובים, הוצרך להזהיר על זה ביתר שאת.

ומעתה מיושב למה לא הביא רש"י את מה שעברו על חטא העריות באותו הדור - הא ד"וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו" - כי שם לא ה' ענין של "לנתק", אלא דוקא בימי עזרא.

[ואף שבפרשתנו לא נצטוו עדיין על איסור בעילת נכרית - מכל מקום, מאחר שכאן מתחילה לצוות על איסור עריות הכולל גם עבירה זו המנתקת מהקב"ה (אף שעליו יצטוו

אחר כך בייחוד), לכן מדגיש את חומר הדבר מיד בתחילת פרשת עריות].

ד. אולם עדיין דרוש ביאור – והוא: לכאורה, קשה לומר בפשוטו של מקרא שכוונת הקדמת הכתוב כאן ("אני ה' אלקיכם") היא מפני מאורע שיארע זמן רב אחר כך!

ואמנם, אין בזה פירכא גמורה, שהרי כיון שהיצר בזה גדול כל כך עד שאפילו לאחר האזהרה "סופן לנתק", מובן שלולי אזהרה חמורה זו היו עלולים "לנתק" בזמן קרוב;

אך כדי להוסיף ולהסיר התמיהה – בזה שהתורה מדברת על דבר שלא יבוא אלא לאחר שנים רבות – מדגיש רש"י שפירוש זה אמרו רבי:

ידוע בפי הכל, כי רבי הוא זה שסידר וכתב המשניות (כמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה. ועוד. – ובאמת שיש בזה שקו"ט, ואכמ"ל, אך עכ"פ כן פשוט בדברי כמה מהראשונים ולא הזכירו שרש"י חולק על זה).

והנה, בענין זה של כתיבת תורה שבעל פה הוצרכו להיתר מיוחד; כי מעיקרא דינא הרי "דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב" – וזה שבפועל התירו לכתוב את המשניות הוא מכח הפסוק בתהלים (ק"ט, קכו) "עת לעשות לה' הפרו תורתך", שממנו למדו כי כיון "שנתמעט הלב והתורה משתכחת" – לכן "הפרו דברי תורה לשעה הצריכה" (לשון רש"י – גיטין ס, א. וראה נושאי כלי השולחן ערוך אורח חיים סי' שלד סי"ב. ועוד), והתירו לכתוב את המשניות.

נמצאנו למדים, שרבי (מחבר המשניות) מפרש את הפסוק שנאמר בתהלים ע"י ידי דוד ("עת לעשות לה' הפרו תורתך") – ביחס לכתיבת המשנה, שלא תהי' עד לאחרי זמן רב.

[ולהעיר, שמפסוק זה ד"ע לעשות לה'" למדו עוד דינים, וכפירוש רש"י על הפסוק: "ורבותינו דרשו ממנו שעוברין על דברי תורה כדי לעשות סיג וגדר לישראל כגון גדעון ואליהו בהר הכרמל שהקריבו בבמה". אבל בעיקר קאי על כתיבת תורה שבעל פה, כדיוק לשון הכתוב ("הפרו תורתך" ולא "מצוותיך" וכיו"ב)];

והכא נמי אזיל רבי לשיטתי, ומפרש שכוונת האזהרה "אני ה' אלקיכם" שנאמרה בימי משה – היא ביחס לזמן עזרא, אף שמדובר על זמן רב לאחר מכן.

שאי"ז דין פרטי במצות כיסוי (כמ"ש הסמ"ג) אלא דבר השייך לכללות הענין דביזוי מצוה [ועיי"ע לקו"ש חל"ז ע' 50 ואילך ביאור נחמד וארוך בזה שענין כבוד המצות נתפרש בתורה דוקא גבי כיסוי הדם, ועפ"ז תתייבש קושיית השפת אמת על לשון הש"ס שם. עיי"ש].

ומאחר שנתבאר דהביזוי האמור כאן הוא ענין לאסור ביזוי מצוה בכל המצוות כולן (ולא נידון פרטי למצות כיסוי), יש להוסיף עוד בביאור תוכן הביזיון שיש בכך. הנה לשון הטור יו"ד שם הוא "לא ברגלו שהוא דרך בזיון ומראה שהמצות בזויות עליו", דמשמע שעצם הכיסוי ברגלו הוא בזיון, וכן היה נראה לפרש דעת הרמב"ם.

אבל דו"ק שברמב"ם הלשון הוא "כדי שלא ינהוג בו מנהג בזיון ויהיו המצות בזויות עליו". ומשמע, שעצם הכיסוי ברגל אינו דרך בזיון, אלא שמזה יכול לבוא אח"כ ש"ינהוג בו מנהג בזיון ו(אז) יהיו מצות בזויות עליו" [ובפרט שבכרייתא נאמר בקיצור "שלא יהיו המצות בזויות עליו", והרמב"ם מוסיף ע"ז כל המשפט "כדי שלא ינהוג בו מנהג בזיון" (שלכאורה הוא כפל לשון), אלא דהדגיש דהביזיון הוא דבר שישתלשל מזה ולא דבזה עצמו יש בזיון. ואולי י"ל, שלדעת הרמב"ם, כיסוי דם ברגל אינו "דרך בזיון", כי פעולה כזו (כיסוי דם בעפר על האדמה) נעשית ע"ד הרגל ע"י הרגל (ראה שפת אמת שבת שם סד"ה מתקיף, "דלכסות דבר מאוס דרכו לעשותו ברגל". ע"ש). אלא שאם יכסה ברגל חוששים אנו שיבוא לנהוג בו מנהג בזיון ויהיו מצות בזויות עליו. ועצ"ע. ובכל אופן עפ"ז יהיה מובן המשך דברי הרמב"ם "שאין הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא" – כי בנדו"ז, אין כבודה של פעולת המצוה עצמה שולל כיסוי ברגלו, ורק מפני שזהו כבודו של "מי שצוה בהן ב"ה". ולהעיר מחי' חת"ס חולין שם.

מצוה בתחלתו. דרכי תשובה לשו"ע יו"ד שם אות נא. שד"ח פאת השדה כללים מע' הבי"ת סל"ח. וש"נ]. או בפשטות יותר י"ל בדעת הסמ"ג, דגם החיוב לכסות "במה ששפך" (שלדעת הסמ"ג "זהו בסכין") הוא גופא מצד כבוד המצוה (שיכסה בדבר שבו קיים מצות שחיטה), אלא שחיוב זה אינו לעיכובא, ולא נאסר אלא כיסוי ברגל שיש בו ביזוי ממש (וכהמשך לשון הסמ"ג שם ("וזהו בסכין") וה"ה בידו או בקיסם, ובלבד שלא יכסה ברגל שלא יהא מצות בזויות עליו"). משא"כ לדעת הרמב"ם שאין חיוב לכסות "במה ששפך", דכל הלימוד לא בא אלא לשלול כיסוי ברגל.

ויש להוסיף בכ"ז, דלפי הדברים האמורים יומתק המשך דברי הרמב"ם בהלכה זו, וז"ל: "שאין הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא והצילנו מלמשש בחשך כו'", שכותב כאן לימוד כללי בענין כבוד המצות [ראה מגיד משנה לרמב"ם כאן "כי כבוד המצות כבוד הש"י שהם שלוחיו של מקום וכבוד הנשלח הוא כבוד השולח". וכנראה כוונתו לדרוז"ל (תנחומא ויגש ו) "היו מכבדין את המצות שהן שלוחי ושלוחו של אדם כמותו, אם כבדת אותן כאלו לי כבדתני ואם בזית אותם כו'"], ויל"ע אמאי בחר מקומו של ענין כללי זה דוקא הכא. דאע"פ שזוהי דרכו של הרמב"ם, לסיים כל ספר מספרי הי"ד בדברי מוסר וכיו"ב וענין כללי בעבודת השם – הרי מובן, שיש קשר בין הלימוד ודברי המוסר לתוכן המצוה המסויימת שבספר, וכן בנדו"ד, די"ל שזה שבחר הרמב"ם לכתוב לימוד כללי בענין כבודן של מצות בהמשך לדין זה דכיסוי הדם, הוא לפי שחז"ל הדגישו ש"אבוהון דכולהו – דם", שממצות כיסוי הדם למדים האיסור דביזוי מצוה (כבודן של מצות) בכל המצות כולן, והיינו לשיטתיה דהרמב"ם

מה בין קבלת מלכותו לקבלת גזרותיו?

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה'

אלקיכם.

אני הוא שאמרתיו בסניי אנכי ה' אלקיך וקיבלתם עליכם
מלכותי, מעתה קבלו גזרותי.

(יה, ב, רש"י)

צריך ביאור: מהו החילוק בין קבלת
המלכות ("קבלתם עליכם מלכותי") לקבלת
הגזירות ("מעתה קבלו גזרותי"), והרי
כשאדם מקבל על עצמו מלך, ממילא מקבל
עליו לקיים מה שיצווהו המלך?

והביאור בזה:

יש מקום לומר, שבקבלת מלכות שמים
שקיבלו עליהם בניי בהר סיני, קיבלו עליהם
רק את המצוות המובנות בשכל, או עכ"פ
שאינן מנוגדות לשכל, אבל לא קיבלו עליהם
גזירות, שהם איסורים המנוגדים לשכל.

והנה, איסורי עריות הם לכאורה היפך
הסברא, שהרי תכלית הנישואין היא שהאיש
והאשה נעשים "לבשר אחד", וא"כ הסברא
נותנת שתהי' תוספת שלימות בזה כאשר
האשה היא "שאר בשרו" של האיש עוד קודם
לכן. וא"כ קרבה בנישואין צריכה להיות
מעלה ולא איסור.

ולכן, לפני שצויה הקב"ה על העריות,
שהם בגדר גזירה המנוגדת לסברא הטבעית
- הזהירם על קבלת הגזירות, - "מעתה קבלו
גזירותי".

"ביתו זו אשתו" – דין בכה"ג או ביוהכ"פ?

וכפר בעדו ובעד ביתו

ביתו זו אשתו

(טז, ו. יומא בתחילתה)

יש לחקור בהא דקיי"ל שכהן גדול העובד
ביום הכפורים צריך להיות נשוי (ריש יומא),
דיש לפרש בב' אופנים: א. זהו דין בעבודת
יום הכיפורים, שצריכה להיעשות על-ידי
כהן נשוי דוקא. ב. זהו דין בכהן גדול, שביום
הכפורים צריך הכהן גדול להיות בתכלית
המעלה והשלימות; ונכללת בזה מעלה זו
ד"ביתו זו אשתו".

ויש לומר דנפקא מינה לענין עבודות
שאינן מיוחדות ליום הכיפורים: אם ננקוט
שחייב הכהן גדול להיות נשוי הוא דין בעבודת
יום הכפורים, יש מקום לומר שבעבודות
אלו אין חיוב שיהי' נשוי, שהרי עבודות אלו
ישנן בכל יום, ואינן "עבודת יום הכפורים".
משא"כ אם ננקוט שזהו דין בשלימות הכהן
גדול המשמש ביום הכיפורים, מובן שפיר
שהחיוב הוא גם בעבודות אלו; שהרי אף הן
מצותן בכהן גדול, וכהן גדול המשמש ביום
הכיפורים צריך להיות נשוי.

והנה הרמב"ם פסק: "וכן שאר העבודות
של יום זה כגון הקטרת הקטורת של כל יום
והטבת הנרות הכל עשוי בכה"ג נשוי" (הל'
עבודת יוהכ"פ פ"א ה"ב). ולפי זה משמע דנקיט
כאופן הב', שדין "ביתו זו אשתו" הוא דין
בכה"ג עצמו, ולכן צריך הוא להיות נשוי ביום
זה בכל עבודותיו.

ולהשמיענו שעיקר דין זה בא לשלול כיסוי
ברגל שיש בו בזיון. ולכן (א) בכוונה השמיט
הלימוד ד"ושפך וכסה", שנותן מקום לטעות
ולפרש שיש חיוב לכסות "במה ששפך"
דוקא, (ב) מפרט "כידו או בסכין או בכלי",
להדגיש שעיקר הקפידא הוא השלילה שלא
יכסה ברגל שלא יהיו מצות בזויות עליו.
ודו"ק היטב שלכן פתח תחילה ב"ידו" שהיא
לשלילה רגלו (ולא פתח ב"סכין" שלהסמ"ג
הוא עיקר דין "במה ששפך יכסה"); וגם
הדגיש "או בסכין או בכלי", דמוכח מזה,
שההיתר לכסות בהם אינו משום שגם
הם ע"י "ידו" (כסברת הב"ח הנ"ל), אלא
כי מלכתחילה כל הקפידא היא רק שלא
יהיה ברגלו שיש בו בזיון, אבל אין קפידא
גמורה דממש "במה ששפך יכסה" דוקא
נזיש להעיר בזה ממחלוקת הפוסקים אי הוי
החיוב לכסות באותה היד ששחט בה דוקא
או דלא הוי הקפידא רק שלא יכסה ברגל.
עיי' בדרכי תשובה שם אות מו משו"ת מור
ואהלות השקו"ט בזה. ובראש יוסף שבת שם
ש"לאו דוקא יד אלא לאפוקי רגל דרך ביזוי,
ובמרפיקו וכדומה שרי"י].

ומקורו של הרמב"ם במאי דפליג על
הסמ"ג, י"ל, דהוא ממ"ש בש"ס שבת שם
"אבוהון דכולהו דם" – שכיסי הדם הוא
המקור שממנו למדים האיסור דביזוי מצוה
בכל המצות כולן. ומשמע מזה, שכל כוונת
הכתוב והלימוד מקרא ד"ושפך וכסה" הוא
רק לאסור ביזוי מצוה. וראה קרית ספר
להמבי"ט הל' מע"ש ספ"ג, שלדעת הרמב"ם
"ביזוי מצוה אפשר דהוי מדאורייתא ואבוהון
דכולהו דם", היינו שכל עיקר כוונת הכתוב
שבתורה גבי דם הוא משום ביזוי מצוה.
והסמ"ג, נצטרך לומר דס"ל שכיסי דם הוא
רק אסמכתא לענין ביזוי מצוות אבל לא שיש
דין דאורייתא שאפשר ללמוד מכאן [ועיי"ע
בכל זה אנציקלופדיה תלמודית ערך בזוי

והסמ"ג פירש דאף הקיסם בכלל כיון שסו"ס
"עושה כן בידו". וראה דברי חמודות לרא"ש
חולין שם (אות כד), שהאריך לדון אמאי
פירש רש"י דצריך לכסות בידו דוקא, דלא
כהרמב"ם והטור דאפשר אף בסכין או בכלי
אחר, והרי עדיין אין מצוות בזויות עליו,
עיי"ש. ולהג"ל מובן דיש לפרש דאין כאן
רק טעם דלא יהו מצוות בזויות, אלא לימוד
מיוחד דדוקא במה ששפך יכסה.

ונמצא, לדעת הסמ"ג ורש"י הטעם דאין
מצוות בזויות שבבדייתא הוא דבר נוסף בפני
עצמו. כי באמת הא דנתמעט רגל מכיסוי הדם
הוא בעיקר לפי שאינו בכלל "במה ששפך
בו יכסה", אלא שאח"כ מוסיף בבדייתא עוד
ענין שבכיסוי ברגלים יש משום ביזוי מצוה.
ולכאורה יש לדייק כן, שהוא ענין נוסף בפני
עצמו, מנוסח הברייתא בתו"כ פרשתנו "במה
ששפך בו יכסה, לא יכסנו ברגל שלא יהו
מצוות בזויות עליו", דלא כלשון הברייתא
בגמרא "שלא יכסנו ברגל" דמשמע שהוא
המשך אחד למ"ש קודם נראה רש"י חולין
שם "שלא יכסנו ברגל גרסינן". וברא"ש שם
גרס "ולא" כענין בפ"ע, אבל גם שם כבר
הגיה ב"ח דצ"ל "שלא"; ועכ"פ מגירסת
התו"כ משמע שהאיסור לכסות ברגל שלא
יהיו מצוות בזויות עליו הוא ענין ודין נוסף.
ועדיין יש לדון בזה בכמה פנים. דאפ"ל
שהוא לגמרי דבר נוסף בפ"ע (כמשמעות
גירסת התו"כ), אבל אפ"ל נמי ד"שלא יהיו
מצוות בזויות" הוא אכן הטעם לגוף דין זה
(כמשמעות גירסת הש"ס), ומכל מקום סו"ס
אינו עיקרו וגדרו של הדין גופא, אלא רק
הוספת ביאור טעם בדבר. ולהלן ית' בזה
עוד.

ומענה י"ל דזהו שדייק הרמב"ם
והתחיל הבאת הדין בכתבו "וכשמכסה לא
יכסה ברגלו" – לאפוקי משיטת הסמ"ג הנ"ל,

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

המדרש מדרש
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יצחק לייב
ב"ר מרדכי אברהם ישעי' ע"ה
נפטר
מזכיר ב"ק אדמו"ר א"ע
נפטר י"ד ניסן התשס"ב
התע"ח

חובת הכהן הגדול להיות נשוי ביום הכיפורים

מדוע דווקא ביום הקדוש הי' מחויב הכהן הגדול להיות נשוי? / מפני מה כינתה התורה את אשתו בשם "ביתו"? / כיצד עובדים את השי"ת בחיי הנישואין? / ומהו סוד הנהגת ר' יוסי שקרא לאשתו "ביתו" ולשורו "שרי"?

עבודת השי"ת בחיי הנישואין של הכהן הגדול

הכהן הגדול שעובד את עבודת היום הקדוש בבית המקדש, צריך שיהי' נשוי, וכפי שנאמר (טז, ו) "וכפר בעדו ובעד ביתו", ודרשו חכמים (משנה יומא בתחילתה) "ביתו זו אשתו". והדבר תמוה לכאורה:

חובה זו שהכהן גדול יהי' נשוי דווקא, היא מיוחדת ליום הכיפורים. גם בשאר השנה הכהן הגדול יכול להשתתף בעבודה, ואדרבא, הוא "מקריב חלק בראש" (שם מ"ב), אך בעבודה זו אין התנאי שיהי' נשוי דווקא, שחובה זו היא ביום הכיפורים בלבד.

ולכאורה, הלא עבודת יום הכיפורים היא הנעלית והנשגבת ביותר. יש בה צירוף של כמה דרגות גבוהות בקדושה:

א. העבודה נעשית במקום המקודש ביותר בעולם, בקודש הקדשים, שאין נכנסים אליו אלא אחת בשנה.

ב. העבודה היא בזמן הקדוש ביותר בשנה, ביום הכיפורים.

ג. העבודה נעשית על ידי הכהן הגדול, שהובדל ונתקדש משאר הכהנים, ונאמר עליו "ויבדל . . . להקדישו קדש קדשים" (דה"א כג, יג), והוא גדול מהם בקדושתו כמו שנאמר "והכהן הגדול מאחיו . . . אני ה' מקדשו" (אמור כא, י-טו).

עיון ופולחן בסוגיות הפרשה

המדרש מדרש
לעילוי נשמת
הרב שמעון ב"ר מנחם
שמואל דוד הלוי ע"ה
רייזשק
נפטר כ"ב כסלו התשס"ב

שיטות הראשונים בדין איסור כיסוי דם ברגלו

ידקדק בשינויי הרמב"ם מל' הש"ס, וסיק דיש כאן פלוגתא בין הסמ"ג והרמב"ם אם עיקרו של דין הוא שיכסה במה ששפך או שעיקרו ממש איסור בזיון

(יו"ד סכ"ה ד"ה ומכסה בידו), דכתב דמהך ברייתא "משמע דעיקר הקפידא הוא דוקא שלא יכסנו ברגל שהוא דרך בזיון אבל כל שאינו דרך בזיון כגון בסכין או בכלי אחר או בקיסם שפיר דמי מאחר שעושה כן בידו . . . ועכשיו נוהגין לכסות ביד הסכין, וכן משמע בסמ"ג (מ"ע סד) דעיקר המצוה לכסות בסכין ששפך "וזה"ל הסמ"ג שם: ושפך וכסה, במה ששפך יכסה וזהו בסכין. ע"כ. וראה מש"כ בדרכי תשובה לשו"ע יו"ד שם סעיף ו אות מז אודות המנהג דעכשיו הנ"ל. וש"נ].

ונראה לפרש הדבר, דלדעת הסמ"ג (לפי"הב"ח) עיקר כוונת הציווי היא החיוב לכסות דוקא במה ששפך ולא בשום דבר אחר. היינו דכל מה שמתרים לכסות גם "בקיסם" (כנזכר בסמ"ג שם) והדומה לו הוא כמו שביאר הב"ח – דוקא "מאחר שעושה כן בידו" (ב"ח שם), ובמילא ה"ז בכלל "במה ששפך". ומעתה י"ל דאף רש"י שפירש כאן "בידו" דוקא, ולא בסכין, ס"ל כהסמ"ג בזה, דהעיקר הוא החיוב לכסות "במה ששפך", ורק שרש"י פירש דהיינו דוקא "ידו" ממש (ולא הסכין),

כתב הרמב"ם בסוף הל' שחיטה בדיני כיסוי הדם: "וכשמכסה לא יכסה ברגלו אלא בידו או בסכין או בכלי כדי שלא ינהוג בו מנהג בזיון ויהיו מצות בזויות עליו". ומקורו בברייתא (חולין פז, א. שבת כב, א. תו"כ פרשתנו יז, יג) "ושפך וכסה, במה ששפך (בידו. רש"י) בו יכסה, שלא יכסנו ברגל, שלא יהיו מצות בזויות עליו".

והנה הרמב"ם שינה כאן מלשון הברייתא. חדא דפתח בהאיסור – "לא יכסה ברגלו", ולא כבברייתא שהתחלה היא בצד החיוב, "במה ששפך בו יכסה"; ותו, דלא הביא הלימוד "ושפך וכסה" ונדלא כמעשהו בהלכה שלפנ"ז, בדין "ומי ששחט הוא יכסה", שבחר להביא הלימוד "שנאמר ושפך וכסהו בעפר" – ראה חולין ותו"כ שם "ושפך וכסה, מי ששפך יכסה"; וכאן לא הביא לימוד כעין זה, ועוד שינה, שפירט "בידו או בסכין או בכלי" מה שלא מצינו בברייתא.

והנראה בזה, דעיקר גדול רצה להשמיע כאן ביסוד הך דינא. ובהקדים שיטת הב"ח

הטעמים למיתת בני אהרן

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם
לפני ה' וימותו.

(פסוק א')

במדרש (ויק"ר פ"כ, ט. תנחומא פרשתנו ו) מצינו
כמה טעמים למיתת בני אהרן: "מחוסרי בגדים
היו", "שתווי יין נכנסו", "לא היו להם בנים".

ויש לבאר בדרך הפנימיות, שטעמים אלו
כולם לדבר אחד נתכוונו:

ידועים דברי האור החיים הק' (ריש פרשתנו),
שמיתת בני אהרן באה מחמת דביקותם הגדולה
בהקב"ה. וכלשונו: "שנתקברו לפני אור העליון
בחיבת הקודש ובוזה מתו, והוא סוד הנשיקה, שבה
מתו הצדיקים כו', הגם שהיו מרגישים במיתתם
לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות
חביבות נשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם".

ונתבאר הענין באורך בספרי חסידות (ספר
המאמרים תרמ"ו-י' ע' רלג ואילך. ועוד), שדרכם של בני
אהרן היתה בהתקרבות גדולה ודביקות נפלאה
בה', ונתעלו ונתרחקו מהתעסקות בעניני הגוף,
ולא היתה כל מגמתם אלא לדבק נפשם בהש"ת,
ללא התחשבות בעניני העולם כלל. אמנם, ענין
זה נחשב לחסרון, כי "לא תהו בראה לשבת יצרה"
(ישעי' מה, יח), שתכלית המטרה לשמה ברא הקב"ה
את העולם הוא שיהיו בני ישראל נשמות בגופים,
ויעסקו בעניני העולם ובקיום התורה והמצוות
בגשמיות, ובוזה ימשיכו בעולם עצמו קדושה
נשגבה.

ועל פי זה יש לפרט הטעמים שנאמרו במדרש,
שנרמז בהם אופן עבודה זה:

"מחוסרי בגדים היו" - הטעם שהאדם נצרך
ללבושים הוא כדי שיוכל לבוא בקהל ולהתעסק
עם זולתו; ובני אהרן היו "מחוסרי בגדים", היינו
שעבודתם היתה להתנתק מהתעסקות עם הזולת
ועם העולם בכללותו.

"שתווי יין" - ענין השכרות הוא היציאה
מהגבלות הטעם והדעת, וכן היתה עבודת
בני אהרן, שיצאו מהגבלות העולם בדביקותם

בהש"ת.

"לא היו להם בנים" - לידת בנים היא המשכת
כח נעלה מהקב"ה בעולם הזה (ראה לקו"ת שה"ש
לט, ד ואילך, ובכ"מ), ובני אהרן לא עסקו בהמשכת
קדושה בעולם הזה, אלא להיפך - בעלי דביקות
בהקב"ה.

מדוע אין הכהן הגדול עובד באותם בגדי לבן פעמיים?

ופשט את בגדי הכהן ג' והניחם שם
והניחם שם - מלכוד שטעונון נגיה
(פסוק כג, ויבא כהן, א')

כתב הרמב"ם: "בגדי לבן שעובד בהם ביום
הצום אינו עובד בהם פעם שני לעולם, אלא נגנזין
במקום שיפשוט אותם" (הל' כלי המקדש פ"ח ה"ה).

יש לבאר הטעם הפנימי לדין זה:

עיקר ענינה של עבודת הכהן גדול ביום
הכיפורים הוא עבודת התשובה, ומעבודתו זו
נמשך הכח לכל אחד מישיראל לעסוק בעבודת
התשובה הפרטית שלו.

והנה, מצינו ש"ע" עבודת התשובה האדם
עוקר ומשנה את מציאותו הקודמת, שהי' מלוכלך
בחטא, ונעשה מציאות חדשה, עד שיכול לומר
על עצמו (כלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ד)): "איני
אותו האיש שעשה אותן המעשים" (מה שאין
כן בעבודת הצדיקים, שאף שעולים בעבודתם
מדרגה לדרגה, אין זה באופן שמשנים מציאותם
למציאות חדשה).

ולכן גם עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים,
שממנה מקבלים ישראל את הכח לעבודת
התשובה שלהם, היא באופן זה. והיינו, שכניסת
הכהן גדול לקודש הקדשים פועלת התחדשות
גמורה במציאותו, וכיכול אינו אותו הכהן גדול
שנכנס לפני ולפנים אשתדק.

וזהו ההסבר הפנימי לכך שאין הכהן-גדול
נכנס לפני ולפנים באותם הבגדים שלבש אשתדק,
כי מכיון שהוא נעשה למציאות חדשה, צריכים גם
בגדיו להיות בגדים חדשים, ולא אותם השייכים
לעבודתו בשנה שעברה.

לקראת שבת

ט

וברגעים נעלים אלו, במקום נעלה זה, ובאדם נעלה זה, הי' מתאים לכאורה שיהי' קדוש
ומופרש מכל ענייני גשמיות וקשר לעולם הזה, ואיך יתכן שדווקא אז חובה עליו להיות
נשוי?

והתמיהה מתעצמת על פי מה שאמרו במשנה שם ש"שבעת ימים קודם יום הכיפורים
מפרישין כהן גדול מביתו", ומשמע שהפרישות היא חלק מחובת עבודתו הנעלית, ויחד עם
זאת, "ביתו - זו אשתו" היא דבר המעכב ביום הכיפורים?

מדוע קראה התורה לאשת הכהן "בית"?

ראשית היישוב לקושי האמורה, טמון הוא בדיוק לשון הכתוב "וכיפר בעדו ובעד
ביתו". כי הנה, כוונת הכתוב ב"ביתו" היא לאשת הכהן הגדול, והאשה משולה כאן לבית.
אך יש לתמוה לכאורה, מדוע אמרה תורה את הדבר בדרך רמז, ולא פירשה "וכיפר בעדו
ובעד אשתו"?

יתירה מזו: מצינו דרשות רבות שנדרשות מרמזי ודיוקי הכתובים, אך בדרך כלל מדובר
בעניינים שנכתבו בתורה בקיצור, וחכמים דרשו שבקיצור זה רמזים דינים ועניינים,
בבחינת "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא" (ראה תענית ט, א. זהר ח"ג רכא, א).

אמנם, כאן לכאורה אין תועלת וקיצור במה שכתבה התורה "ביתו" במקום "אשתו",
שהלא שני לשונות אלו מתבטאים בתיבה אחת בלבד, ומדוע שינתה התורה ורמזה במקום
לכתוב בפירוש?

והביאור בזה נעוץ במה שמצינו דומה לדבר זה, בדברי ר' יוסי (שבת קיח, ב), שהעיד על
עצמו "מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי שורי, אלא לאשתי ביתי ולשורי שדי". וביאר
רש"י שר' יוסי קרא לאשתו "ביתי" משום ש"היא עיקר של בית", ולשורו קרא "שדי" משום
ש"הוא עיקר של שדה דכתיב ורב תבואות בכח שור".

מאמר זה של ר' יוסי מצוי בין מאמרים נוספים שתוכנם הוא הנהגות ראויות וענייני
זהירות והידור, ומשמע שגם בעניין זה שקרא לאשתו "ביתי", יש תוכן של זהירות והידור,
וכאשר נבין אל נכון את משמעות הנהגת ר' יוסי, אזי יובהר גם מדוע נקטה התורה בנוגע
לכהן הגדול את הלשון "וכיפר בעדו ובעד ביתו" דייקא.

נישואין בשביל האיש והאשה או רק לצורך הקמת בית?

ביאור העניין:

יסוד עיקרי בחיי האדם הוא שכל דבר בעולם הרי הוא שייך להקב"ה ומתנהל על ידו
ומכוחו, שהרי "יש בעל הבית לבירה זו" (ראה בראשית רבה ריש פל"ט), וכל דבר בעולם בא
ממנו ית'.

לקראת שבת

ולא זו בלבד שהכל מתנהל ומושגח על ידי הקב"ה, אלא שאין דבר בעולם הנפרד מהתורה ומצוותי', ומעבודת ה', אלא כל דבר ודבר נברא ונעשה בשביל עבודת ה', וכפי שאמרו חכמים (אבות סוף פרק שישי) "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו". וזוהי עבודת האדם בעניני העולם, שבכל דבר שהוא עושה עליו למצוא את התועלת שיש מזה לעבודת ה', ורק לשם זה עליו לעשותו.

והנה, גם את ענין הנישואין ברא הקב"ה רק "לכבודו", ועל איש ישראל להשתדל שנישואיו יהיו רק לכבוד ה' וכחלק מעבודתו ית'.

אמנם בעבודה זו עצמה, של ייעוד הנישואין לשם שמים, יתכנו שני אופנים:

א. עצם הנישואין בין איש לאשה נעשה לשם עבודת ה', ולכבודו ית'.

ב. ניכר אצל אדם שכל עניין הנישואין אצלו הוא רק בשביל התכלית והמטרה לקיים את ציווי הקב"ה "פרו ורבו" (בראשית א, כח), להקים בית בישראל [וכמו שמצינו שכתב הרא"ש (כתובות פ"א ס"י) שאין מברכים על הקידושין "לקדש את האשה", משום שאין הקידושין עיקר המצווה, אלא "פרי' ורבי' היינו קיום המצוה". ואין שייך לברך בשעת הקידושין, כאשר אין עיקר המצווה נעשית עדיין].

ובהשקפה על עניין הנישואין הייתה הנהגה מיוחדת אצל רבי יוסי ש"לא קריתי לאשתי אשתי אלא לאשתי ביתי":

אצל חכמים אחרים, היו ימים שבהם "קריתי לאשתי אשתי", ימים שבהם ראו את הנישואין כעניין בפני עצמו, ללא המטרה והתכלית של "ביתי". דרך זו מתאימה על פי התורה, שהלא התורה מצווה ומורה כמה וכמה עניינים הנוגעים לעצם הנישואין, בלי קשר למצוות "פרו ורבו".

כך מצינו שמי שנישא בשנה הראשונה "נקי יהי' לביתו ושימח את אשתו אשר לקח" (תצא כד, ה), שציווי זה חל מיד עם הנישואין, עוד קודם הולדת בנים. ועוד אמרו (סוטה יז, א) "איש ואשה זכו שכינה ביניהם", שדבר זה אמרו על עצם הנישואין בין איש לאשה, ששורה ביניהם השכינה. ועוד כמה וכמה הוראות והדרכות על חיי הנישואין בפני עצמם, נוסף על התכלית של הולדת בנים ובנות.

וממילא, גם אותם חכמים, עם היות שבוודאי ראו את התכלית שבנישואין במצוות "פרו ורבו", הרי בחלק מהזמן "קריתי לאשתי אשתי", ולא "ביתי", משום שראו את המעלה שבעצם עניין הנישואין, ולא בתכליתם ומטרתם.

אמנם, לר' יוסי הייתה הנהגה מיוחדת, ש"מימי לא קריתי לאשתי אשתי . . אלא לאשתי ביתי":

ר' יוסי ראה בכל דבר רק את העיקר והתכלית, ולא את הדבר כשלעצמו. ולכן, כאשר בא לקרוא דבר מסוים, לא הי' יכול לקרותו בשמו הרגיל, אלא דווקא בשם המבטא את תכליתו ומטרתו.

לקראת שבת

ובמילא, גם בחיי הנישואין, היו כל הנישואין שלו אך רק בכדי לקיים את ציווי השי"ת "פרו ורבו", להקים בית נאמן בישראל עם בנים ובנות, ולקיים את היעוד "לא תהו בראה לשבת יצרה" (ישעי' מה, יח), ומיד עם הנישואין, ראה רק את המטרה והתכלית של "ביתי". ולכן לא הי' יכול לקרוא "לאשתי - אשתי" כי מצד מדריגתו הגבוהה, ראה בכל דבר רק את תכליתו, וקרא "לאשתי - ביתי".

[וכן הוא גם במה שקרא ל"שורי שדי", שגם בשור לא ראה מציאות השור כשלעצמו אלא אך ורק את התכלית והמטרה של ה"שור", שהיא התבואה הצומחת בשדה, "ורב תבואות בכח שור". והיינו שעוד לפני התוצאות של החרשה הי' קורא את השור "שדי", כי ראה בו רק את המטרה והתכלית].

שלימות הכהן גדול כ"אדם"

ומעתה יובן מה שהי' הכהן הגדול מחויב להיות נשוי ביום הכיפורים, וגם מה שרמזה זאת התורה בלשון "בית" דווקא, כמו שכתוב "וכיפר בעדו ובעד ביתו":

מובן, שבעת עבודת יום הכיפורים הי' הכהן הגדול צריך לעמוד במצב נעלה ביותר, ועל כך אמרה תורה, שבעת הזו עליו להיות בדרגת ר' יוסי, שהי' מהדר וזהיר ביותר, עד שראה בעניין הנישואין רק את התכלית והעיקר של בניית בית בישראל.

ומטעם זה ציוותה תורה שיהי' הכהן הגדול נשוי, אבל דווקא באופן של "ביתו", היינו שלא יראה את מעלת הנישואין כשלעצמה, אלא דווקא את התכלית שלשמה יצר הקב"ה עניין זה, שהוא הקמת בית בישראל.

כאשר הכהן עומד בהכרה זו, הרי נוסף על כך שהדבר מורה על דרגתו הגבוהה שהוא רואה את התכלית שבכל דבר, הנה הוא מגיע בזה לשלימות האדם:

כי הנה, כבר אמרו חז"ל (יבמות סג, ב) "כל אדם שאין לו אשה אינו אדם", והיינו שהנישואין הם פעולה בשלימות האדם. ובזהר (ח"ג ז, ב. ועוד) הפליגו לומר שהאיש לעצמו הוא רק "פלג גופא", וגם בבריאת האדם נאמר שהקב"ה קרא את שמו אדם רק לאחר ש"זכר ונקבה בראם" (בראשית ה, ב וראה זהר ח"א קסה, א). וממילא מובן שעצם הנישואים נחון לשלימות הכהן בתור "אדם".

ונוסף על כך, הנה "כל מי שאין לו בית אינו אדם" (יבמות שם), ובזה הכוונה גם ל"בית" שבנישואין, שכאשר כל עניין הנישואין הוא רק בשביל הקמת בית בישראל, הרי זה "בית" בשלימות, וממילא הרי הכהן הוא בבחינת "אדם" בשלימות.

ודווקא כאשר הכהן עומד בדרגה נשגבה זו, אז הוא ראוי לעבוד עבודתו בשם כל בני ישראל, ושהשי"ת יכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל.